

30. jún 2016

Vyššie príjmy rozpočtu z priaznivého vývoja na trhu práce a korporátnej dane

Prognóza daňových a odvodových príjmov na roky 2015 až 2019 (jún 2016)

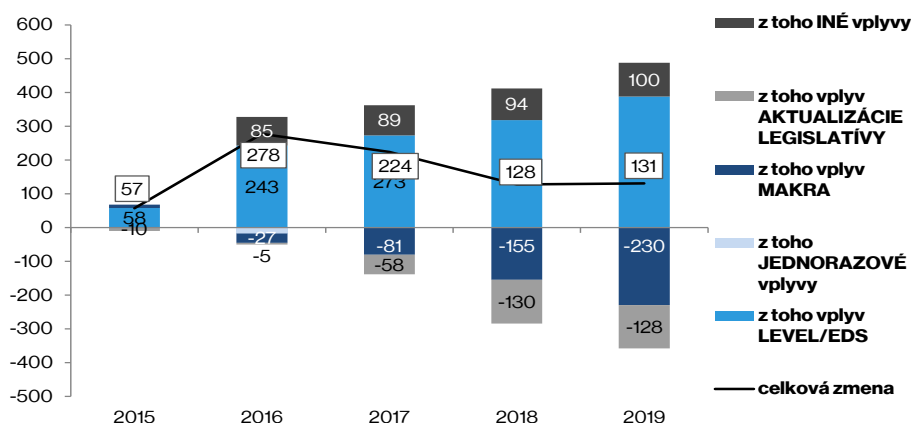
Dušan Paur

Odhad daňových a odvodových príjmov na rok 2016 zvyšujeme oproti februárovej prognóze o 278 mil. eur (0,4 % HDP) najmä vďaka vyššiemu výberu korporátnej dane a pokračujúcemu pozitívnemu vývoju na trhu práce. Na horizonte prognózy zvyšujeme príjmy v rozpätí od 224 do 131 mil. eur (0,3 až 0,1% HDP). Prognózu nahor ťahá zlepšená úspešnosť výberu korporátnej dane, dane z pridanej hodnoty a spotrebnej dane z minerálnych olejov. Pozvoľne klesajúci pozitívny vplyv na horizonte vyplýva z aktualizácie makroekonomického vývoja a zapracovania troch legislatívnych priorít vlády. Hlavným rizikom prognózy je zhoršenie makroekonomického vývoja vyplývajúce z Brexitu.

Daňové odhady zvyšujeme nepretržite od júna 2014

Výnos daňových a odvodových príjmov¹ v prvom kvartáli 2016 prevýšil naše očakávania. Za lepším plnením daní a odvodov stojí zlepšenie úspešnosti ich výberu a rýchlejšie rastúci trh práce než sú jeho oficiálne odhady.² Aktualizácia makroekonomickej prognózy³ naopak znižuje daňové príjmy na celom horizonte. **V porovnaní s februárovou prognózou zvyšujeme odhad výnosu daní v roku 2016 o 278 mil. eur (0,4 % HDP, Graf 1).** Vyšší výnos oproti februáru, ktorý je tlmený zapracovaním legislatívnych zmien, odhadujeme aj v ďalších rokoch. Daňové príjmy v roku 2015 revidujeme nahor predovšetkým z titulu lepšieho vývoja korporátnej dane (DPPO).

Graf 1: Zmena prognózy daní oproti februáru 2016⁴ (v mil. eur)

zdroj: IFP, UloziskoIFP

Vývoj ekonomiky spomaľuje rast príjmov

Aktualizovaný makroekonomický vývoj má negatívny vplyv na dane a odvody na celom horizonte prognózy (Graf 3). Pozitívny vplyv na rast daní z lepšieho vývoja na trhu práce

¹ Ďalej len daňových príjmov resp. daní.

² Rast daní z príjmov fyzických osôb a odvodov už piaty kvartál v rade výraznejšie prevyšuje vývoj celkových miezd v ekonomike (mzdová báza). Nadmernému rastu výnosu oproti makro základni sa bližšie venujeme v Boxe 1. Uvedený rozdiel nesúvisí so zvýšenou úspešnosťou výberu, ale je dôsledkom podhodnotenia mzdovej bázy a preto ho v rámci jednotlivých príspevkov k zmene zaraďujeme medzi „iné vplyvy“.

³ **Komentár** k júnovej prognóze makroekonomického vývoja je zverejnený na stránke IFP.

⁴ Rozdelenie jednotlivých vplyvov vychádza z **manuálu** na vyhodnotenie prognóz.

je vo všetkých rokoch prevážený pomalším cenovým vývojom. Trh práce pokračuje v silnom raste a tlačí výnos daní a odvodov z práce nahor. Tieto rastú dokonca oveľa rýchlejšie ako sú oficiálne odhady príslušnej makroekonomickej bázy (viac v Boxe 1). Zlepšenie trhu práce sa však v reálnej spotrebe domácností prejavuje len čiastočne. Menej priaznivé očakávania o vývoji spotreby domácností spolu s revíziou odhadu medzispotreby a investícií vlády smerom nadol negatívne vplyvajú na daň z pridanej hodnoty (DPH). Nižší rast nominálneho domáceho produktu (HDP) pôsobí negatívne aj na výnos spotrebných daní (SD). Výrazné zníženie odhadu vývoja úrokovej miery, ktorá dosahuje historicky najnižšie hodnoty, sa podpísalo na znížení zrážkovej dane. Naopak, potvrdený rýchlejší rast ziskovosti podnikov v roku 2015 (9,2 vs. 7,9 %) a údaje z prvého kvartálu 2016 pozitívne prispievajú k výnosu DPPO.

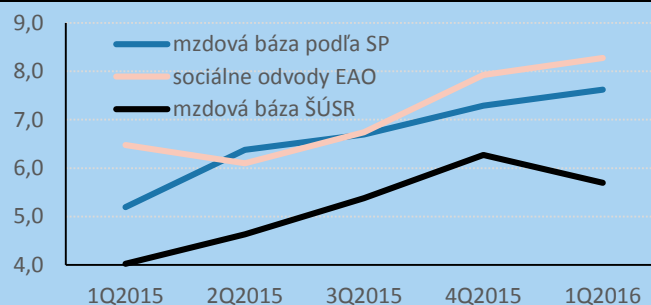
Box 1: Príčina podhodnocovania prognózy daní a odvodov z práce

Od začiatku roka 2015 pozorujeme medziročný rast odvodov a dane z príjmu zamestnancov výrazne nad úrovňou rastu mzdovej bázy oficiálne vykazovanej Štatistickým úradom SR (ŠÚ SR). Takýto vývoj indikuje významný nárast efektivity výberu odvodov, ktorý ekonomicky zodpovedá vyššej než jednotkovej elasticite dane.

Reakcia (elasticita) odvodov na zmenu celkového objemu miezd zamestnancov v ekonomike (tzv. mzdovú bázu) je takmer identická⁵, hovoríme o jednotkovej elasticite. To znamená, že zmena mzdovej bázy o 1 % sa premietne aj do 1 % zmeny v odvodoch. Odvody sú stanovené ako percento zo mzdy, a teda zvýšenie mzdy resp. počtu zamestnaných sa priamo úmerne premieťa aj do výnosu odvodov. Existencia stropov v odvodoch (maximálnych vymeriavacích základov), či rôzne výnimky v uplatnení odvodov spôsobujú, že odvody nedosahujú plnú jednotkovú elasticitu za inak nezmenených podmienok.⁶ Z uvedeného dôvodu je výrazne rýchlejší rast odvodov ako mzdovej bázy prekvapivý.

Na základe ex-post analýzy údajov Sociálnej poisťovne (SP) o vývoji vymeriavacích základov (mzdy, odmeny a pod.) sme zistili, že skutočný rast mzdovej bázy bol v roku 2015 výrazne vyšší oproti mzdovej báze ŠÚ SR (Graf 2). Medziročný rast mzdovej bázy podľa údajov SP⁷ do veľkej miery kopíruje rast sociálnych odvodov, no je výrazne nad oficiálnym údajmi ŠÚ SR. **Zaznamenaný vyšší než očakávaný výber odvodov je možné vo väčšej miere prisúdiť podhodnoteniu oficiálnej mzdovej bázy než vyššej efektívite výberu.** To má za následok neprimerane konzervatívnu prognózu vývoja odvodov a dane z príjmu zamestnancov na celom horizonte prognózy.

Graf 2: Medziročný rast mzdovej bázy a sociálnych odvodov (%)

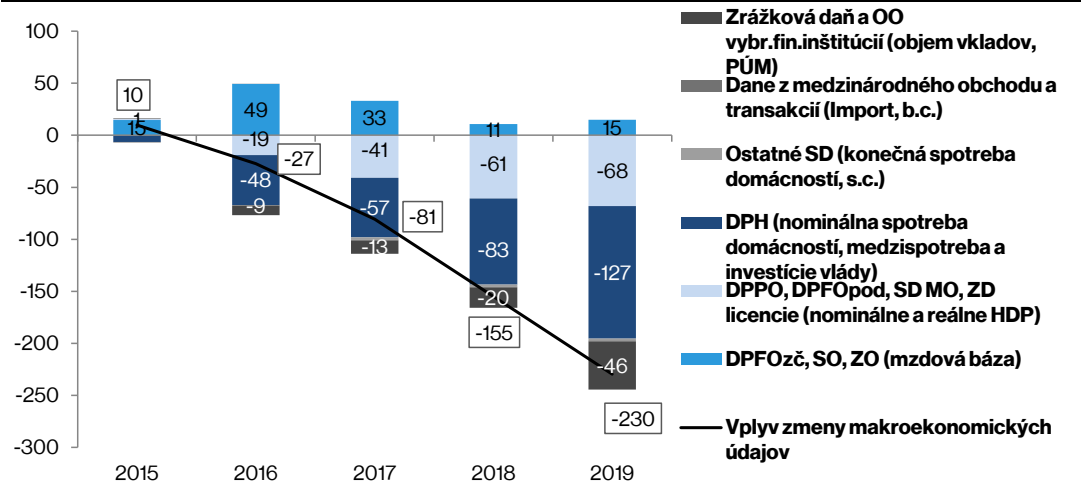
zdroj: IFP, UloziskoIFP

⁵ Ekonomická literatúra ako aj posledné odhady ekonómov OECD⁵ hovoria, že odvody reagujú na rast mzdovej bázy takmer identicky (mierne pod jednotkovou elasticitou).

⁶ Minimálne odvody a oslobodenia platenia odvodov do určitej výšky príjmu môžu ovplyvňovať elasticitu odvodov vzhľadom na zmenu makroekonomickej bázy rôznymi smermi, ale v prípade SR sú v súčasnosti marginálne.

⁷ Suma vymeriavacích základov pre starobné poistenie zamestnancov, dohodárov a SZČO.

Graf 3: Vplyv makroekonomickej prognózy na odhad daní⁸ (v mil. eur)

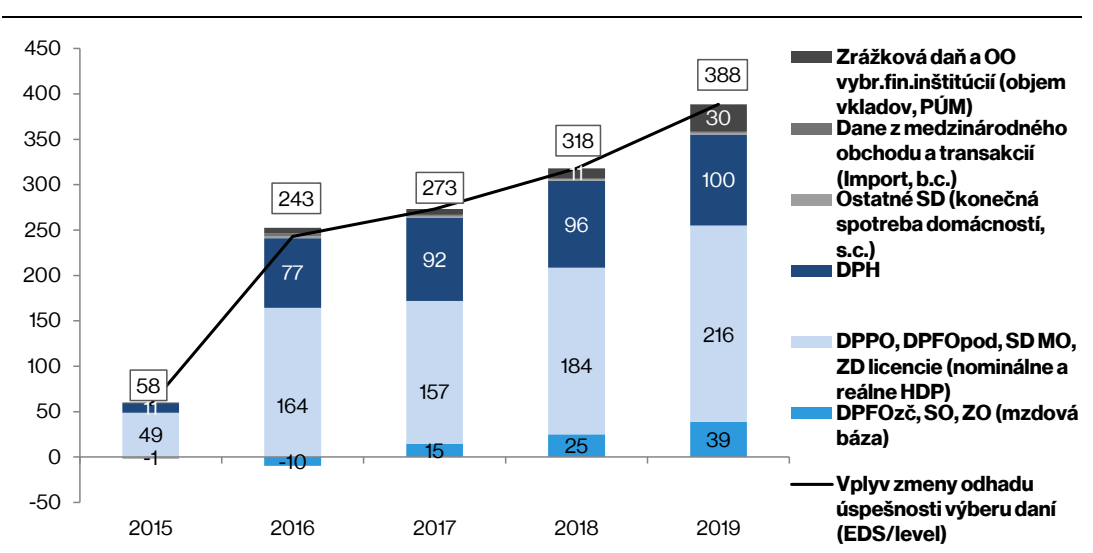

zdroj: IFP, UloziskoIFP

Úspešnosť ťahaná korporátnou daňou a spotrebnými daňami

Hlavným faktorom aktualizácie daňovej prognózy je rastúca úspešnosť výberu. **V roku 2016 práve rastúca úspešnosť navyšuje príjmy o 243 mil. eur (0,3% HDP) a jej pozitívny vplyv pokračuje na celom horizonte prognózy** (Graf 4). Úspešnosť výberu daní prevažuje negatívny vplyv vyplývajúci z aktualizácie makroekonomickej prognózy. Okrem lepšieho výberu daní v prvom štvrtroku sme do prognózy premietli aj informácie o podaných daňových priznaniach a odkladoch korporátnej dane. Najvýraznejší efekt zlepšenej úspešnosti výberu⁹ je zaznamenaný u DPPO, DPH a spotrebnej dane z minerálnych olejov.

Graf 4: Vplyv zmeny odhadu úspešnosti výberu (EDS) na prognózu daní (v mil. eur)

zdroj: IFP, UloziskoIFP

Nová legislatíva znižuje prognózu

Aktualizácia daňových príjmov prináša aj zapracovanie troch legislatívnych zmien, ktoré boli prezentované v **Programe stability** (Tabuľka 1). Ide o zníženie korporátnej sadzby dane z 22 % na 21 % a zrušenie daňovej licencie. Ich negatívny vplyv na príjmy rozpočtu čiastočne kompenzuje predĺženie osobitného odvodu v regulovaných odvetviach.

⁸ Dane sú zaradené do jednotlivých kategórií podľa toho, ktorý makroekonomický agregát má na ne najvýraznejší vplyv. SD = spotrebné dane, DPFOpod = DPFO podnikanie, DPFOzč = DPFO závislá činnosť, SD MO = spotrebná daň z minerálnych olejov, SO = sociálne odvody, ZO = zdravotné odvody

⁹ Úspešnosť výberu daní je meraná efektívnou daňovou sadzbou.

Tabulka 1: Legislatíva zapracovaná v prognóze

Opatrenie (v mil. eur)	ESA 2010			CASH		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Sadzba DPPO z 22% na 21% (od 1.1.2017)	-132	-141	-153	-122	-141	-152
Zrušenie daňovej licencie (od 1.1.2018)	0	-72	-69	0	0	-72
Predĺženie OO v regulovaných odvetviach	77	80	83	90	80	83
- z toho: DPPO	-21	-21	-22	0	-21	-21
- z toho: OO	98	101	105	90	101	104
DPPO celkom	-153	-162	-175	-122	-162	-173
Legislatíva celkom	-55	-133	-139	-32	-61	-141

zdroj: IFP, UloziskoIFP

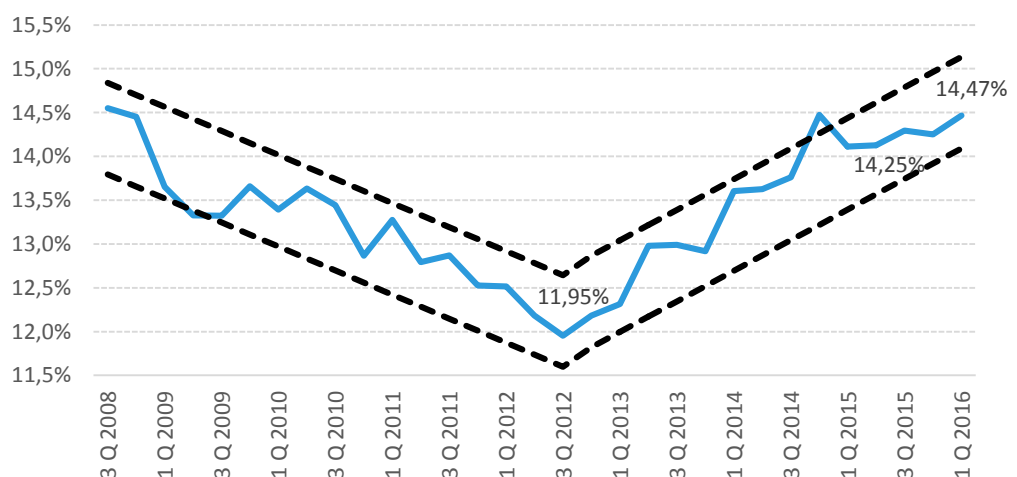
Svižný rast ziskovosti motorom korporátnej dane

Pozitívne plnenie DPPO pokračuje od februára 2014. Na aktuálny výnos v roku 2015 pozitívne vplyva vyššie vyrovnanie dane o približne 50 mil. eur, ktoré súvisí s rastúcou ziskovosťou podnikov. ŠÚ SR potvrdil rast ziskovosti za minulý rok na úrovni 9,2 % oproti očakávaniu z februára vo výške 7,9 %. Stabilná ziskovosť nefinančných korporácií a pokračujúci rast ziskovosti v prvom kvartáli 2016 tlačí prognózu korporátnej dane nahor aj v aktuálnom roku. Vývoj DPPO na horizonte prognózy tlmí najmä nová legislatíva, ale aj aktualizovaná makroekonomická prognóza.

Úspešnosť výberu DPH naspäť na pokrízových maximách

Výnos DPH v prvom kvartáli dopadol v súlade s našimi očakávaniami z februára aj napriek zhoršeniu očakávaní o vývoji daňových základní z aktualizácie makroekonomickej prognózy. Stabilizovanie výnosu pri zhoršených predpokladoch o vývoji spotreby je dôsledkom vyššej efektivity výberu dane (Graf 5), ktorá sa vrátila na pokrízové maximum. Na horizonte prognózy očakávame udržanie úspešnosti výberu dane na úrovni odhadu roku 2016.¹⁰ Výnos dane na horizonte prognózy koriguje pomalší rast spotreby domácností a zníženie predpokladov o vývoji vládnych investícií.

Graf 5: Efektívna daňová sadzba DPH (%)

zdroj: IFP, UloziskoIFP

Prognóza pomáha zdravý trh práce

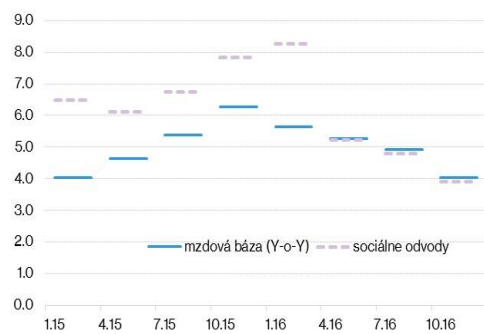
Sociálne aj zdravotné odvody pokračovali v prvom štvrtroku 2016 v solídnom vývoji z minulého roka. Medziročný rast odvodov opäť výrazne predbehol oficiálny rast mzdovej

¹⁰ Určenej ako priemer úspešnosti výberu z posledných dvoch známych kvartálov.

bázy (Graf 6). Tento rozdiel nemožno vysvetľovať rastúcou elasticitou odvodov. Na základe ex-post analýzy individuálnych údajov Sociálnej poisťovne sme preukázali, že oficiálne vykazovaný rast mzdovej bázy v roku 2015 a v prvom štvrtroku 2016 je výrazne podhodnotený (Box 1). Pre zostávajúci horizont prognózy však naďalej používame oficiálny odhad vývoja mzdovej bázy podľa ŠÚ SR a pripúšťame pozitívne riziko daňovej prognózy v oblasti vývoja daní a odvodov z práce.

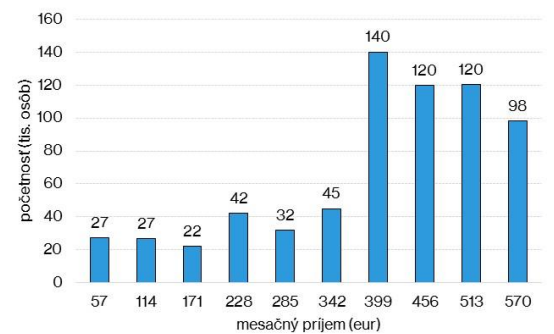
Na základe údajov SP o vyplatených mzdách za rok 2015 aktualizujeme odhad vplyvu odvodovej odpočítateľnej položky (OOP). Predpokladáme, že jej celkový efekt, ekonomicky súvisiaci s vyplatenými mzdami v roku 2015 bude vo výške 187 mil. eur, čo je s malým rozdielom v súlade s pôvodnými očakávaniami.¹¹ Z toho si priebežne zamestnanci a zamestnávateľia v roku 2015 uplatnili len 56 mil. eur a o zvyšok si požiadajú v ročnom zúčtovaní. Celkovo si OOP za rok 2015 uplatnilo alebo ešte uplatní 678 tisíc zamestnancov (Graf 7).

Graf 6: Medziročný rast sociálnych odvodov¹² a mzdovej bázy (% , 2 až 4Q 2016 odhad)

Zdroj: IFP, UloziskoIFP

Graf 7: Počet osôb uplatňujúcich si OOP podľa výšky mesačného príjmu (tis. osôb)

Zdroj: IFP, UloziskoIFP

Odhad dane z príjmov zamestnancov (DPFO) za rok 2016 zvyšujeme o 43 mil. eur (0,1 % HDP). Medziročný rast výnosu dane bol v prvom kvartáli 2016 oproti makroekonomickej základni vyšší až o 8,3 p. b. Tento previs okrem nesúladu v odhade miezd v ekonomike spôsobuje aj pozitívne koncoročné zúčtovanie dane. Rast výnosu v prvom kvartáli zohľadňujeme v plnej miere a zvyšok roka 2016 odhadujeme mierne nad vývojom mzdovej bázy. Argumentom pre rýchlejší rast výnosu dane je vyššia než jednotková elasticita tejto dane vyplývajúca z efektu „fiscal drag“¹³. Odhad výnosu dane z príjmov podnikateľov a živnostníkov meníme len minimálne. Za pozitívne riziko považujeme historicky najväčší počet odložených daňových priznaní.

Na koni aj spotrebná daň z minerálneho oleja

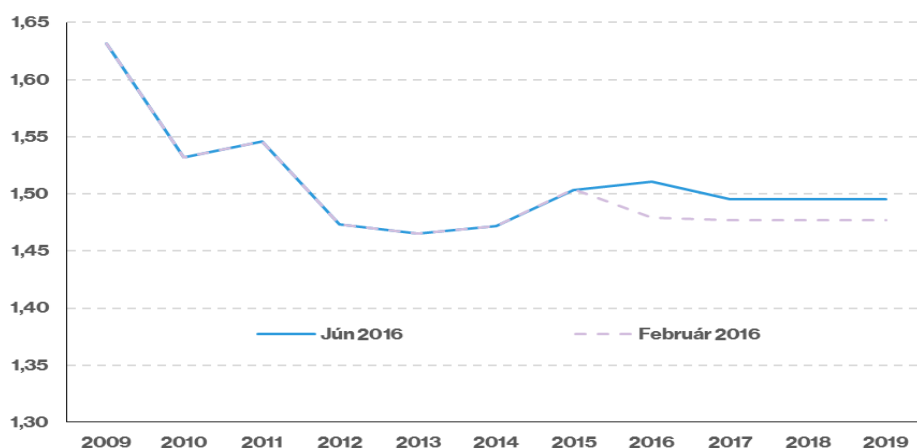
Za zlepšením odhadu spotrebnej dane z minerálneho oleja oproti februáru je vyššie plnenie dane v tomto roku (cca 12 mil. eur). Stabilizácia až postupný nárast efektívnej daňovej sadzby na horizonte 2012 až 2015 a pokračujúci rast v prvom kvartáli roku 2016 (Graf 8) nás viedol k opätovnému prehodnoteniu jej odhadu. Pre roky 2017 až 2019 predpokladáme stabilnú úspešnosť výberu dane na úrovni priemeru rokov 2014 až 2016. Ostatné spotrebné dane sa vyvíjali približne v súlade s februárovým odhadom.

¹¹ Viac o pôvodnom odhade vplyvu OOP v komentári IFP „Zamestnávanie nízko príjmových bude lacnejšie“.

¹² Sociálne odvody bez vplyvu 2. piliera.

¹³ Ide o situáciu, kedy rast základu dane, v našom prípade rast miezd zamestnancov, prebieha kvôli nedostatočnej indexácii rast nezdaniteľných častí základu dane.

Graf 8: Spotrebná daň z minerálnych olejov, vývoj EDS (v %)

zdroj: IFP, [UloziskoIFP](#)

Ministerstvo financií SR v súlade s ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti aktualizovalo a zverejňuje prognózy daňových a odvodových príjmov. Tieto prognózy boli prerokované na zasadnutí [Výboru pre daňové prognózy \(VpDP\) 23. júna 2016](#). **KRRZ, NBS, Infostat, ČSOB, SLSP, Tatrabanka a UniCreditBank označili prognózu za realistickú.**

Viac o daňových prognózach ako aj podkladové materiály je možné nájsť na [stránke IFP](#) v časti Ekonomické prognózy ⇒ [daňové prognózy](#).

Detailné údaje o vývoji jednotlivých daňových príjmoch na horizonte prognózy ako aj rozbitie príspevkov jednotlivých faktorov k aktualizácii prognózy, či podkladové údaje k jednotlivým dátam v komentári sú k dispozícii na [UloziskoIFP](#)

Materiál prezentuje názory autora a Inštitútu finančnej politiky, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory Ministerstva financií SR. Cieľom publikovania komentárov Inštitútu finančnej politiky (IFP) je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne ekonomické témy. Citácie textu by sa preto mali odkazovať na IFP (a nie MF SR), ako autora týchto názorov